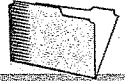

Η ΜΟΔΑ

Ενημερωτικό Υλικό

▶ Είναι η τάση που επικρατεί κατά περιόδους και αφορά την ένδυση και γενικότερα τον τρόπο συμπεριφοράς και σκέψης μεταξύ των μελών ενός κοινωνικού συνόλου με χαρακτήρα εφήμερο και διαρκώς μεταβαλλόμενο.

▶ Χαρακτηριστικά της μόδας

- Μεταβλητότητα.
- Ομαδικότητα, μαζοποίηση, τυποποίηση.
- Παραδοξότητα.
- Τυραννικότητα.

▶ Αιτίες του φαινομένου

Οι παράγοντες που προκαλούν και ενισχύουν το κοινωνικό φαινόμενο της μόδας είναι οι εξής:

- **Οικονομικός**
  - Πανίσχυροι οικονομικοί κολοσσοί στο χώρο της ένδυσης.
  - Τα ΜΜΕ (τηλεόραση, ημερήσιος τύπος και περιοδικά ποικίλης ύλης ή εξειδικευμένα περιοδικά μόδας) αφιερώνουν πολύωρες εκπομπές, ειδικές στήλες και αφιερώματα αλλά και ειδικά έντυπα αποκλειστικά στη μόδα.
  - Η ενσάρκωση του σύγχρονου οικονομικού και καταναλωτικού πνεύματος.
  - Η συσσώρευση πλούτου και η δυνατότητα πολλών να ανταποκρίνονται στις ακριβές της απαιτήσεις.
- **Κοινωνικός**
  - Η διαμορφωμένη κοινή γνώμη στην οποία ο άνθρωπος προσαρμόζεται, ακολουθώντας τις επιταγές της (κοινωνική τυποποίηση) ή αντιδρά, για

- να ξεχωρίζει πάντα με τις υποδείξεις της μόδας (κοινωνική διαφοροποίηση).
- Συμμόρφωση προς τα ενδυματολογικά πρότυπα για κοινωνική αποδοχή και ανάδειξη.
- Προσδιορισμός της κοινωνικής θέσης ανάλογα με τη δυνατότητα παρακολούθησης της ακριβής ή της φθηνής μόδας (επίδειξη νεοπλουτισμού).
- Το φύλο. Συνήθως οι γυναίκες είναι πιο επιρρεπείς στη μόδα.
- Προσπάθεια αυτοέκφρασης και προσωπικής προβολής του ατόμου.
- **Πνευματικός**
  - Η ελλιπής και μονομερής πνευματική καλλιέργεια επιτρέπει την αξιολογική κατάταξη των προτεραιοτήτων του ανθρώπου με βάση τα υλιστικά πρότυπα.
  - Τα περιορισμένα πνευματικά ενδιαφέροντα διευκολύνουν την προβολή και υιοθέτηση ενδυματολογικών προτύπων που προβάλλουν οι οίκοι μόδας.
  - Ο μιμητισμός του σύγχρονου ανθρώπου στο γενικότερο πνεύμα της παγκοσμιοποίησης.
  - Οι αισθητικές αντιλήψεις που διαμορφώνονται ανάλογα με τα δεδομένα κάθε εποχής.
- **Ψυχολογικός**
  - Η φυσική φιλαρέσκεια του ανθρώπου, η διάθεση για κομψότητα και η τάση να ξεχωρίζει από τους άλλους και να εντυπωσιάζει, η ματαιοδοξία.
  - Η ανάγκη ορισμένων να καλύψουν φυσικές ατέλειες τους οδηγεί στη μόδα (συμβατικό ψεύδος).
  - Η αισθητική άποψη που υπάρχει μέσα στη μόδα και που έντεχνα συνδυάζεται και προβάλλεται ως τέχνη (χρώματα, σχήματα).
  - Η μονοτονία του περιβάλλοντος και του σύγχρονου τρόπου ζωής αναζητά τη διαφορετικότητα στη μόδα.
  - Άτομα ματαιόδοξα με εσωτερικό κενό προσπαθούν να προβληθούν με τη μοντέρνα εξωτερική τους εμφάνιση.
- **Πολιτικός**
  - Η εκάστοτε πολιτική ιδεολογία εκφράζεται και ενδυματολογικά (π.χ. η βαριά και πολυχρύση στολή των μοναρχών, η στρατιωτική των δικτατόρων, το καθημερινό και κοινωνικά αδιαχώριστο ένδυμα των δημοκρατιών).

- **Οι νέοι**
  - Ταυτίζουν την αντιδραστικότητά τους με την υιοθέτηση κάθε πρότασης της μόδας. Θεωρούν το καινούργιο προοδευτικό, άρα και αποδεκτό, ενώ το παλιό συντηρητικό και απορριπτέο.
  - Υιοθετούν ξενόφερτα πρότυπα και τρόπο ζωής στην ένδυση, τη μουσική, την ομιλία ακόμα και στη διατροφή. (Εκφρ. Έκθ. Α' Λυκείου σελ. 184)

178

► Συνέπειες

- **Θετικές**
  - Καλλιεργεί και αναπτύσσει τη δημιουργική φαντασία και το αίσθημα του ωραίου.
  - Ενισχύει την οικονομία με τη διακίνηση του χρήματος και κυρίως με την αύξηση των εξαγωγών.
  - Καταπολεμά την ανεργία με τη δημιουργία θέσεων εργασίας, λόγω αύξησης της παραγωγής και του καταναλωτισμού.
  - Με τη μόδα εκφράστηκαν κοινωνικά κινήματα, μουσικά ή άλλα καλλιτεχνικά ρεύματα (φεμινιστικό κίνημα, χίπιπυς, πανκς, σκιν χεντς, κλπ.).
  - Εκφράζεται η προσωπική ελευθερία, μέσω της δυνατότητας πολλαπλών επιλογών.
  - Εξασφαλίζει αίσθημα ασφάλειας και σιγουριάς σ' όσους έχουν ψυχολογικό πρόβλημα με την εμφάνισή τους.
- **Αρνητικές**
  - Αυξάνει το καταναλωτικό πνεύμα, δημιουργεί οικονομικά προβλήματα σ' όσους προσπαθούν να ακολουθούν πιστά τις εντολές της.
  - Γεννά άγχος και αγωνία, για να ακολουθήσει κανείς κατά γράμμα τις εντολές της.
  - Στερεί από το άτομο τον ελεύθερο χρόνο και την ψυχαγωγία, αφού επιδίδεται σε υπερεργασία, για να ανταποκριθεί στις επιταγές της.
  - Οδηγεί πολλές φορές στη βία και στην εγκληματικότητα, ιδίως άνεργους νέους, προκειμένου να ανταποκριθούν στα κελεύσματά της.
  - Καλλιεργεί το μιμητισμό, που γενικεύεται σε μian ευρύτερη αντίληψη αποδοχής εξωθεν εντολών (υποταγή), εξασθενεί την κρίση και την ιδιαιτερότητα.
  - Αλλοτριώνει γενικότερα τον άνθρωπο με την προβολή των ασήμαντων και εφήμερων και τον παραγκωνισμό των σημαντικών προτεραιοτήτων.

- Εκμηδενίζει και συντρίβει ουσιαστικά την προσωπικότητα με την κυριαρχία της.
- Συντελεί στην απώλεια της εθνικής ιδιαιτερότητας και στην επιβολή παγκόσμιας ομοιομορφίας και εξομοίωσης, στην αμφίεση, τη συμπεριφορά, τον τρόπο ζωής.

► Τι πρέπει να γίνει

Η μόδα αποτελεί βασικό στοιχείο της σημερινής ζωής. Θα ήταν ουτοπία να προτείνει κανείς την κατάργησή της. Γι' αυτό πρέπει να:

- Θέτει προσωπικά κριτήρια για τη μόδα, έτσι ώστε να μη γελοιοποιείται με επιλογές που δεν εναρμονίζονται με την προσωπικότητά του.
- Συνειδητοποιεί ότι η μόδα δεν αποτελεί αυτοσκοπό.
- Κατανοεί ότι το ρούχο δεν πρέπει να φυλακίζει το σώμα και το πνεύμα του ανθρώπου, αλλά να το ξεκουράζει και να το αναδεικνύει.
- Ανταποκρίνεται στα κλιματολογικά και κοινωνικά δεδομένα κάθε εποχής.
- Μη μονοπωλεί το ενδιαφέρον του ανθρώπου αλλά με την παιδεία ο άνθρωπος να κάνει σωστή ιεράρχηση των προτεραιοτήτων του.
- Εφαρμόζεται και στη μόδα, όπως και σε κάθε εκδήλωση του ανθρώπου, η θέση των αρχαίων «μέτρον άριστον».

Απαντήσεις

στις Ερωτήσεις του Σχολικού βιβλίου

178 - 189

σελ. 184-195

► Ασκήσεις σελίδων 184 και 186 για το κείμενο το σχετικό με την ενδυμασία του Γιάντι.

Απάντηση: Πράγματι, το ένδυμα είναι ένα είδος γλώσσας που δίνει πληροφορίες για την προσωπικότητα του ανθρώπου καθώς και των ομάδων που του χρησιμοποιούν. Το ένδυμα εκφράζει τον ψυχικό και πνευματικό κόσμο του ανθρώπου, την κοινωνικοοικονομική του κατάσταση καθώς και τις πολιτικές του πεποιθήσεις. Στο κείμενο της Emma Tarlo για τον Γιάντι επιβεβαιώνεται ότι η επιλογή ενδυμασίας σημαίνει έκφραση πολιτικής θέσης, η οποία:

1. Ήταν αντίθετη με το δυτικό πολιτισμό και το αποικιοκρατικό καθεστώς στην Ινδία.

2. Ήταν αντίθετη στην απομάκρυνση από την Ινδική παράδοση που σήμαινε αυτόματα υποτέλεια στο δυτικό πρότυπο ζωής.
3. Αντιπροσώπευε «την καθαρότητα», την εθνική ακεραιότητα, κλπ».
4. Συνέβαλε στην απόκτηση της αυτονομίας, αφού ο λαός θα είχε τη δύναμη της αυτοέκφρασης.

185

► Άσκηση σελ 191. Πώς εξηγείται η επικράτηση της δυτικής ευρωπαϊκής ενδυμασίας.

Για την απάντηση βλ. την ανάπτυξη της έκθεσης του επόμενου κριτηρίου «Το Φόρεμα».

185

► Άσκηση σελ 191. Ένδυμα και υγιεινή.

Ωφέλειες

Το κατάλληλο ένδυμα:

- Προφυλάσσει στις δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες (κρύο, ζέστη, ήλιο κλπ).
- Ανακουφίζει το σώμα.
- Προφυλάσσει τα ευαίσθητα σημεία από μικρόβια κλπ.

Βλάβες

- Τα βαριά υφάσματα και τα πολλά ρούχα καταπονούν το σώμα.
- Τα στενά ρούχα καταπιέζουν ζωτικά εσωτερικά όργανα, προκαλούν λιποθυμίες.
- Η ακατάλληλη και ανθυγιεινή πρώτη ύλη (τρίχες αλόγων, σίδερα, κόκαλα) καταπονεί και πληγώνει το σώμα.
- Τα μακριά γυναικεία ενδύματα του 19^{ου} αι. ευνοούσαν την ανάπτυξη μικροβίων.
- Τα πολλά και βαριά ρούχα εμποδίζουν τη δραστηριότητα του ανθρώπου.
- Όταν δεν είναι προσαρμοσμένα στις κλιματολογικές συνθήκες δυσκολεύουν τη ζωή του ανθρώπου.

186

► Άσκηση σελ. 192: Η αμφίεση «αποτελειώνει και επισφραγίζει το πρόσωπό μας, το συμπληρώνει και το παρουσιάζει».

1. Η ενδυμασία αποκαλύπτει την ανθρώπινη προσωπικότητα. Ο τρόπος της ένδυσής μας αποτελεί μέρος του εαυτού μας, προβάλλει το εγώ προς τα έξω. Για παράδειγμα ο απλός θα ντυθεί απλά, ο επιδειξιμανής φανταχτερά κλπ).

2. Απεικονίζει την κοινωνική θέση του ανθρώπου, αν και τα τελευταία χρόνια απλοποιήθηκε αρκετά. Ωστόσο, και πάλι το ντύσιμο διαχωρίζει π.χ. τον εργάτη από τον Καθηγητή Πανεπιστημίου.
3. Αποκαλύπτει την ψυχική διάθεση του ανθρώπου. Η ευχάριστη ψυχική διάθεση αντανακλάται στο προσεγμένο ντύσιμο.
4. Αποδεικνύει πόσο ο καθένας είναι προσαρμοσμένος στο περιβάλλον του. Το ντύσιμο που ακολουθεί τις επιταγές της μόδας δείχνει απόλυτη προσαρμογή στο περιβάλλον, ενώ η εκκεντρική ενδυμασία τη διάθεση αντίδρασης προς την παράδοση, το συντηρητικό.
5. Η τοπική ενδυμασία αποτελεί στοιχείο διάκρισης. Σηματοδοτεί τις διαφορές ανάμεσα στους τόπους και επικυρώνει την άποψη ότι η ενδυμασία παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας που βγάζουμε προς τα έξω.

187

- ▶ Άσκηση σελ. 193: Από την εξωτερική εμφάνιση μαντεύουμε τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου.

Για την απάντηση βλ. Ενημερωτικό υλικό, Αιτίες του φαινομένου.

189

- ▶ Άσκηση σελ. 195: Η ιδιαίτερη ενδυμασία των νέων.

Για την απάντηση βλ. στο Γ, στην ανάπτυξη της έκθεσης του επόμενου κριτηρίου.

114
Για ποιους λόγους, ματοί τη γνώμη σας, οι νέοι έχουν τη διη τους μόδα στην αμφίεση; Τις δεσείς τους να παρουσιάζετε με τη μορφή προσχεδιασμένου λόγου 400-500 λέξεων σε μια ευδήλωση του σχολείου σχετικά με τα προβλήματα της σύγχρονης νεολαίας.

Στοιχεία προλόγου

Κύριες και Κύριοι,

Η περίοδος της νεότητας, ως γνωστόν, και ειδικότερα η εφηβεία είναι από τις πιο ενδιαφέρουσες φάσεις της ζωής του ανθρώπου κατά τη γνώμη των ειδικών. Εμείς, όμως οι νέοι που τη βιώνουμε, διαπιστώνουμε πως είναι δύσκολα χρόνια. Οι βιολογικές αλλαγές επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας, η οποία αποτυπώνεται καθαρότερα στον τρόπο της εμφάνισής μας. Ο αγώνας για την εμφάνιση είναι αγώνας για την προσωπικότητά μας.

Κύριο μέρος

Η εμφάνιση των νέων χαρακτηρίζεται από τα χρωματιστά, ανάλαφρα, άνετα ρούχα, σύμφωνα με τις επιταγές μιας «αντισυμβατικής» μόδας. Οι λόγοι γι' αυτές τις επιλογές των νέων σχετίζονται με:

- Την ψυχοσύνθεσή τους
  - Η ψυχική τους μεταβλητότητα εκφράζεται με τις συνεχώς καινούργιες προτάσεις της μόδας.
  - Η ποικιλία των χρωμάτων και η φωτεινότητά τους εξωτερικεύει τον ψυχικό τους ^{δυναμισμό, μαθησιακό} ανέφελο κόσμο.
  - Η αναζήτηση της πρωτοτυπίας, του νέου, που ταυτίζεται με το προοδευτικό, ενώ το παλιό θεωρείται συντηρητικό.
  - Η συνεχής προσπάθεια να επιβεβαιώσουν την ιδιαιτερότητά τους, να οργανώσουν την προσωπικότητα και την ταυτότητά τους, να αποδείξουν το «είναι» μέσα από το «φαίνεσθαι».
- Με το σώμα τους
  - Το σώμα των νέων διαφοροποιείται συνεχώς. Ασχολούνται, λοιπόν, μ' αυτό για να το γνωρίσουν οι ίδιοι. Σ' αυτή την προσπάθεια το στολίζουν και το περιποιούνται ή αντίθετα το κάνουν απεχθές.

- Τον πνευματικό τους κόσμο
  - Οι πνευματικές τους αναζητήσεις, τα υπαρξιακά τους προβλήματα δηλώνονται με πλήθος μικροαντικείμενα (σκουλαρίκια, μενταγιόν κλπ.) που έχουν συμβολικό χαρακτήρα.
  - Η υιοθέτηση ιδεολογικοπολιτικών προτύπων και η προτίμησή τους σε διάφορα μουσικά είδη εξωτερικεύονται με ανάλογη εμφάνιση (ροκ, χέβι μέταλ, αναρχικοί κλπ.).
  - Η αμφίεση είναι τρόπος αντίδρασης στη μαζοποίηση και αλλοτρίωση του ανθρώπου και τον εγκλωβισμό του στις διαφημιστικές προσταγές.
  - Εκφράζει τον ^{αντισυμβατικισμό} αντικοιφορμισμό και γελοιοποιεί θεσμούς π.χ. το στρατό, χρησιμοποιώντας στρατιωτικά ή στρατιωτικού τύπου ρούχα.
  - Ο κινηματογράφος, η τηλεόραση και τα περιοδικά υπαγορεύουν στους νέους τη μόδα όχι μόνον στον τρόπο της εμφάνισης αλλά και στη συμπεριφορά και στον τρόπο της σκέψης.
  - Οι νέοι με τη μόδα προκαλούν τους άλλους να τους δουν. Επειδή συχνά δεν ξέρουν ποιοι είναι (περίοδος αναζήτησης) νιώθουν την ανάγκη να προσελκύσουν την προσοχή των άλλων.
- Τα κοινωνικά δεδομένα. Η εμφάνισή τους:
  - Εκφράζει την αντίδρασή τους στο κοινωνικό κατεστημένο και την κοινωνική αντίληψη για την ευπρέπεια. Με την προκλητική εμφάνιση οι νέοι πιστεύουν πως κάνουν την επανάστασή τους.
  - Είναι εκκεντρική. Στην εποχή μας η εκκεντρικότητα έχει γίνει ένα μαζικό φαινόμενο, που όμως δεν παύει να δηλώνει έναν κοιφορμισμό.
  - Αποτελεί μήνυμα προς τους συνομηλίκους για τις ιδέες και τις απόψεις τους. Η κοινή ενδυμασία είναι απόδειξη της συνένωσης κι ενσωμάτωσης στην ομάδα.

Στοιχεία επιλόγου

Η μόδα και οι νέοι είναι δύο δυναμικοί παράγοντες που εκ των πραγμάτων προσπαθούν να συνυπάρξουν και ο καθένας να εκφραστεί μέσω του άλλου. Μέχρι τώρα διαπιστώνεται πως έχουν βρει έναν τρόπο συνύπαρξης. Αυτός άλλωστε πρέπει να είναι ο γενικότερος στόχος στη ζωή του ανθρώπου: τα πράγματα να υπηρετούν τον άνθρωπο κι όχι ο άνθρωπος τα πράγματα.